

Котенко А. М.

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», асистент кафедри фінансового права, кандидат юридичних наук

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО СУДІВ

Певна своєрідність та проблемність характерна при розмежуванні повноважень і на стадії вирішення конфлікту. Саме тому розмежування компетенції спеціалізованих судів при вирішенні не лише приватних і публічних спорів, але і окремих різновидів публічних спорів – є і залишається однією із найбільш болючіших проблем.

Так, аналіз норм чинного законодавства вказує, що критерієм розмежування компетенції господарського та адміністративного суду є одночасно суб'єктний склад сторін і характер відносин, що мають місце між сторонами (предметна підсудність). Віднесення того чи іншого спору до компетенції господарського суду, залежить від характеру таких відносин. У той же час, віднесення спору до компетенції адміністративного суду передбачає і наявність специфічного складу учасників такого спору.

Визначаючи компетенцію господарських судів, слід звернутися до положень ст. 12 Господарського процесуального кодексу України (Господарський процесуальний кодекс України // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56). У ній визначено, що господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають із господарських договорів та з інших підстав за певним виключенням; справи про банкрутство; справи за заявами органів Антимонопольного комітету України, Рахункової палати з питань, віднесених законодавчими актами до їх компетенції; справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цього товариства, крім трудових спорів; справи у спорах щодо обліку прав на цінні папери; справи у спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів.

У п. 1 ч. 1 ст. 12 Господарського процесуального кодексу України закріплені обмеження компетенції господарських судів, яке стосується спорів про приватизацію державного житлового фонду; спорів, що виникають при погодженні стандартів та технічних умов; спорів про встановлення цін на продукцію (товари), а також тарифів на послуги (виконання робіт), якщо ці ціни і тарифи відповідно до законодавства не можуть бути встановлені за угодою сторін; спорів, що виникають із публічно-правових відносин та віднесені до компетенції Конституційного Суду України та

адміністративних судів; інших спорів, вирішення яких відповідно до законів України та міжнародних договорів України віднесено до відання інших органів. Отже, саме характер відносин вказує на підвідомчість справи господарському суду.

Компетенція адміністративних судів закріплена у ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України (Кодекс адміністративного судочинства України // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – 35-37. – Ст. 446.), яка закладає одночасно два обов'язкові критерії відмежування адміністративних спорів: суб'єктний склад і характер спірних відносин. На наш погляд, основним критерієм слід визнати саме суб'єктний склад, а характер спірних відносин вже додатковим. Наша позиція може бути аргументована таким чином.

Вимоги до суб'єктного складу учасників спірних відносин викладені у ч. 1 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України. Йдеться про те, що компетенція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку з здійсненням суб'єктом владних повноважень владних управлінських функцій, а також у зв'язку з публічним формуванням суб'єкта владних повноважень шляхом виборів або референдуму. Саме тому можна стверджувати, що участь (наявність) суб'єкта владних повноважень у спірних відносинах – основна ознака адміністративного спору. У той же час, слід звернути увагу, що спірні відносини за участю суб'єкта владних повноважень повинні виходити із діяльності такого суб'єкта саме як носія влади.

Саме після з'ясування складу учасників спірних відносин слід звернути увагу на характер спору, який визначений у ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема: 1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності; 2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби; 3) спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень; 4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів; 5) спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України; 6) спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Фактично, для віднесення спору до категорії «адміністративний» обов'язковим є визначення як суб'єктного складу, так і характеру спірних відносин. При цьому суб'єктний склад виступає основним, оскільки участь суб'єкта владних повноважень у спірному відношенні є обов'язковою ознакою адміністративного спору.